

utrumque convenientia nefas esset levius negligere discrimen, quod in se non tam magni ponderis, quia tamen per omnem utriusque Ecclesiologiam serpit, observatu perquam dignum esse videtur. Quum sc. nostro demum tempore senserunt Theologi Ecclesiam non esse notionem dogmaticam, sed vero apparitionem historicam, arete cum Christi adventu coniungendam, in Lasci Ecclesiologia haec illa iam adsunt vestigia, quae leviter idipsum praesensisse cum arguere videntur. Multo maiore enim discrimine ab Ecclesia Christiana divellit Israëlitarum Theocratiam, et indivulsum fere nexum, quem inter utramque aetas illa interponebat, diffudit atque laxavit, et quum »antea tenebrae regnarent ubique »et nebulis essent obvelata omnia, post Christi adventum laete »quaquaversum veritatis lux effulsit." Quia tamen plerumque utriusque foederis Ecclesiam inter se aretius solet coniungere, ab altera parte neminem facile inter reformatores invenies, qui, quum a veteri oeconomia prorsus Ecclesiam separandam esse nondum intellexisset, ut tamen cum Christo indissolubiliter Ecclesia remaneret coniuncta, tam arete cum Christo Israëlitarum quoque Ecclesiam consociavit. »Iam vetus Ecclesia plenam ac »salutarem habebat cum Christo Domino communionem in corpore ac sanguine ipsius ¹⁾." Qua in re, etsi malam ingressus sit viam, meliora tentavisse tamen in laudem ei cedat.

§ 2. *De Ecclesiae notione.*

Ecclesia aut in sua cum Deo, aut in sua cum hominibus relatione spectari potest. Quemadmodum enim ipsa religio, sic quoque omnes, quae cum ea coniunctae sunt notiones, adeoque Ecclesia etiam, medium veluti locum inter res divinas occupant et humanas. Potest igitur qui istiusmodi rerum notiones investigare cupiat, in duplicem incidere errorem, si aut humanarum rerum incuriosus divinas aequo plus premit, aut contra divina parum curans ac fere negligens humana praeter modum extollit. Solent igitur Theologi pro universa, quam in disciplina sua tenuerunt, mentis directione apte satis in Theologos κατ' ἐξοχήν atque Anthropologos distribui. In nostro quoque causa generalis haec distinctio egregie nobis succurrit, et longe diversa, quam

¹⁾ *Tract. de Sacram.* p. 128^b.